

TOPONÍMIA DELS POBLES VALENCIANS

MELIANA

L'HORTA

AJUNTAMENT
DE MELIANA

INSTITUT CARTOGRÀFIC VALENCIÀ

ACADÈMIA VALENCIANA DE LA LLENGUA
SECCIÓ D'ONOMÀSTICA

COORDINACIÓ I GESTIÓ
Unitat de Recursos Lingüísticotècnics

RECULL I TEXT
Antoni Garcia Osuna

GRAFISME
Esperança Martínez Molina

© Acadèmia Valenciana de la Llengua

Col·lecció: Onomàstica
Sèrie: Toponímia dels Pobles Valencians
Meliana, 214

Editat per: Publicacions de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua
Av. de la Constitució, 284
46019 València
Tel.: 96 387 40 23
Adreça electrònica: avl@gva.es

Amb la col·laboració de l'Ajuntament de Meliana

ISBN: 978-84-482-6189-4
Depòsit legal: V-2344-2017

Impressió: gràfiques **vimar**
Albany - 09140 - 11 • Tel. 91 109 41 20 • 02120 • València

www.avl.gva.es

MELIANA

Meliana és un municipi situat al cor de la comarca de l'Horta Nord, a 6,6 km de la ciutat de València. Històricament, el nucli urbà se situava a uns cinc-cents metres de l'antic camí Real (ara CV-304), però amb l'expansió urbanística contemporània el poble ha arribat fins a la vora de llevant de la carretera; este fet contrasta amb l'escassa urbanització de la part de ponent de la carretera, corresponent a les Cases de Bàrcena —pedania de València—. La resta del territori municipal s'estén cap a l'est fins a la mar Mediterrània, amb dos quilòmetres de platja d'arena fina.

La superfície del terme és de 4,73 km², amb un relleu completament pla i al·luvial format per les revingudes del riu Túria i, sobretot, del barranc de Carraixet en l'era quaternària. Esta plana de regadiu només està solcada pel sud per l'anomenat *Barranquet*, que, a més de camí que enllaça la carretera de Barcelona amb el camí d'Alboraia a Roca i Cúper, servix de desaiguador en cas de pluges torrencials. El terme sembla un rectangle: pel nord limita amb Foios; per l'oest la carretera de Barcelona el separa de Foios i de les Cases de Bàrcena, i pel sud la séquia de Sant Vicent i el camí del Barranquet el separen de les Cases de Bàrcena, Almàspera i Alboraia.

Com tots els municipis de l'Horta, té una elevada densitat de població. Lluny queden les 1.059 ànimes que recull Pascual Madoz a mitjan segle XIX. L'augment de població ha sigut vertiginós al llarg del segle XX: Meliana ha passat dels 7.122 habitants l'any 1970 als 10.619 habitants de l'any 2016. La població es concentra principalment en el nucli urbà, però hi ha dos nuclis de poblament més: a l'est, el barri de Roca, amb la seua església dedicada a sant Isidre i una personalitat ben acusada, i al sud, el barri de Nolla, nascut a redòs de la fàbrica de mosaics creada en el segle XIX. El barri de Roca forma amb el llogaret de Cúper (Foios) un nucli de població. Cal assenyalar també la importància que va tindre el poblament dispers en alqueries fins als anys seixanta. L'horta de Meliana no ha sigut aliena a este fenomen de despoblament en favor del nucli urbà comú als municipis de l'Horta.

La proximitat al Cap i Casal ha repercutit en la conformació de la xarxa de comunicacions que travessen el terme de Meliana: l'autovia V-21, el ferrocarril de Barcelona, l'antiga Via Xurra (reconvertida en carril bici), la línia 3 del metro (en el lloc que ocupava el popular trenet de Rafelbunyol) i la carretera vella de Barcelona.

Pel que fa als sectors de producció, seguint la tònica general de l'Horta, l'agricultura ha cedit el relleu a la indústria i als servicis. Així i

tot, el conreu tradicional d'hortalisses —especialment de la xufa, la creïlla primerenca, les carxofes o els melons d'Alger, entre altres— manté una vitalitat envejable, mentre que els cítrics queden en un segon pla. L'horta utilitza per al reg els braços derivats de la fila de Meliana —la séquia Nova, el braç de la Plaça, el braç dels Ginjolers o la séquia Mitgera, entre els més importants—, que pren les aigües de la séquia Real de Montcada, a Vinalesa. Pel que fa a la ramaderia, l'engreix del ramat porcí va mantindre una certa vitalitat fins al moment del contagi de la pesta africana en els anys seixanta.

La importància de la indústria a Meliana és ben primerenca i pren cos amb la creació, cap al 1862, de la fàbrica de mosaics per al paviment de Miquel Nolla i Bruguet. L'edifici de la fàbrica és majestuós, com una espècie de fortalesa de rajola roja, i va ser visitat pel rei Amadeu de Savoia el 1871. El fundador es va fer alçar una vil·la en la part est de la fàbrica, coneguda amb els noms de *Palauet de Nolla* i *Vil·la Yvonne*. Entre els elements decoratius de la casa destaca el retrat de Miquel Nolla, fet amb peces de mosaic de la fàbrica, i que ocupa la façana ponentina de la mansió. Posteriorment, la fàbrica es va traslladar al nucli urbà. Ja en el segle XX, l'edifici es va reconvertir en fàbrica d'aïllaments i components elèctrics, i en l'actualitat continua en mans d'una multinacional elèctrica d'origen francès. La resta d'indústries s'ubiquen en el polígon industrial La Closa, creat recentment. També cal destacar la Cooperativa Elèctrica de Meliana, que en 1998 va celebrar el 75é aniversari.

A Meliana es poden contemplar molts exemples de les cases tradicionals de dos plantes que van començar a alçar-se cap a finals del segle XIX i començaments del segle XX, algunes d'estes amb elements decoratius de factura modernista amb taulellets, ferros forjats i, fins i tot, esgrafiats. Pel que fa als edificis religiosos, cal destacar l'església parroquial dels Sants Joans, construïda a mitjan segle XVI segons els cànons renaixentistes; encara que, posteriorment, en el segle XVIII, va ser recoberta amb elements barrocs, com ara els sòcols de taulellets. A més a més, trobem dos ermitoris: un, el del Crist de la Providència, patró del poble i amb un culte ben arrelat, a la vora del camí de la Mar, a l'eixida del poble; l'altre, el de la Mare de Déu de la Misericòrdia, tot i que ha estat molt alterat i fins i tot reubicat (1907), s'alçava a l'entrada del poble al costat del camí Real de Morvedre, on destacava una creu d'ingrés d'estil gòtic que finalment ha sigut recuperada. Segons la tradició, esta ermita fou bastida com a memòria de la batalla del Puig i la conquesta del rei Jaume I. Als voltants es va establir un xicotet nucli de

població, com podem deduir de l'epígraf del llistat de l'impost del morabatí de 1379: Meliana i la Creu.

L'origen del topònim *Meliana*, que en alguns documents medievals apareix documentada amb la forma *Miliena*, no està del tot clar. Hi ha diverses propostes etimològiques, com ara la dels que l'adscriuen a una suposada vil·la romana, *villa aemiliana*, o la dels que mantenen l'existència d'un trasllat toponímic dut pels musulmans fundadors del poble, que es fonamenta en l'existència de topònims homònims a Algèria i Tunísia.

Tot i les referències documentals a diversos terratinents, especialment Pere d'Almenar, que posen de manifest la propietat d'alqueries i gran quantitat de terres, cap d'ells es pot considerar senyor de Meliana, ja que el poble es convertí en un assentament de reialenc dependent de la Corona. Tot i això, una de les dates històriques que es manté viva en la memòria col·lectiva del poble és la de 1459, quan va ser creada la vicaria de Meliana desmembrada de la parròquia de Foios, encara que calgué esperar fins a 1786 per a aconseguir la plena independència eclesiàstica.

ELEMENTS FÍSICS

Hidrografia

Braç de Ferrando
Braç de l'Ermita
Braç de la Comare
Braç de la Plaça
Braç de Marcel·lí
Braç de Molins
Braç del Borriquillo
Braç del Forn
Braç del Quinzet
Braç del Roll
Braç del Serradal
Braç del Xoricer
Braç dels Ginjolers
Braç Fondo
Braçal del Mig
Bracet del Manú (o de Patrici)
Estació de Bombeig
Font de Barrina
Font del Rullet
Gola de la Séquia
de Sant Vicent
Gola de la Séquia Mitgera
Gola de la Séquia Nova
Gola de la Séquia Sangonera
Motor de Benito
Motor de Camil·la
Motor de Ferrando
(o de Mandolo)

Motor de Gaspara
Motor de Geral
(o de Sant Isidre)
Motor de Gerra
Motor de l'Ermita
Motor de l'Estació
Motor de l'Excavació
del Borriquillo
Motor de Lloca
Motor de Sant Vicent
Motor del Camí
de la Garrigosa
Motor del Colero
Motor del Cotxer
Motor del Crist
Motor del Manú
Motor del Molí de la Mar
Motor del Peno
Motor del Quinzet
Motor del Serradal
Partidor de Fulla
Partidor del Bitxac
Sénia del Bou Roig
Séquia de Sant Vicent
Séquia del Tercet
Séquia Mitgera
Séquia Nova
Séquia Sangonera

Relleu litoral i marítim

Platja de Meliana

Partides i paratges

Cúper
el Barranquet
el Crist
el Llepassar
el Magistre
el Molí
el Serradal
el Xarco

l'Ermita
la Bomba
la Closa
la Garrigosa
la Marjal
la Séquia Nova
Massamardà

Vies de comunicació

Camí d'Alboraia
a Roca i Cúper
Camí d'Albuixec
Camí de la Gallineta
Camí de la Garrigosa
Camí de la Mar
Camí de la Platja
Camí de Vora Pista
Camí del Barranquet
Camí del Borriquillo
Camí del Calvari
Camí del Cementeri
Camí del Magistre
Camí Real
Entrada de Baltasaro
Entrada de Cal Gato
Entrada de Cal Gros
Entrada de Fulla

Entrada de Goia
Entrada de la Palmera
Entrada de Montoliu
Entrada de Patea
Entrada del Farfallós
Entrada del Figueró
Entrada del Francés
Entrador del Curro
Entrador del Rullet
Entrador Nou de Roca
Ferrocarri València-Vinaròs
FGV Aeroport-Rafelbunyol
Pont de la Pista
Senda del Borriquillo
Senda Llarga
Travessera del Quinzet
Via Xurra

Altres llocs d'interés

Antic Càmping
(o Ca Nelo el Gato)
Baixador
Cementeri
Cooperativa Agrícola
Ermita de la Mare de Déu
de la Misericòrdia

Ermita del Crist
de la Providència
Instal·lacions Esportives
Molí de la Mar
Polígon Industrial La Closa
Quadra del Burraco
Quadra del Gorro
Xalets de Pons

PRESENCIA HUMANA

Poblament

Alqueria Blanca
Alqueria d'Anvila
Alqueria de Borja
Alqueria de Francisco de Pablo
Alqueria de la Gallineta
Alqueria de la Palmera
Alqueria de Tacons
Alqueria del Bou Roig
Barraca de Montoliu
Barraca del Romero
Barraca del Tio Gallo
Barraca del Titotero
Barraqueta de la Figuera
Barri de Batalla
Barri de Nolla
Ca Barrina
Ca Botifarra
Ca Calavera
Ca Calet
Ca Canyon
Ca Capel·lo
Ca Ceba
Ca Clara la Tana
Ca Donís el del Rel
Ca Donís el Flare
Ca Enriqueta
Ca Filibert
Ca Fito
Ca Francés
Ca Fregina
Ca Gaietana
Ca Gaspara
Ca Gerra
Ca Gorrito
Ca Jaume el del Final
Ca Jeroni
Ca Joan el Tramusser
Ca Joano l'Àngel
Ca l'Albercoquer
Ca la Titotera
Ca la Tola
Ca Llocà
Ca Llorà
Ca Malena
Ca Mandolo
Ca Màquina
Ca Marcel·lí
Ca Marí
Ca Molins
Ca Montoliu
Ca Nana
Ca Narcís
Ca Natàlia
Ca Norat
Ca Orba
Ca Pardo
Ca Patea
Ca Pep el Guarda
Ca Pep Marí
Ca Pepelillo
Ca Peporro
Ca Pistola
Ca Rabosa
Ca Rafelo d'Ànima
Ca Rel
Ca Ricard Patea
Ca Ribelles
Ca Rosalea
Ca Sabata
Ca Serafí
Ca Tomba-l'olla
Ca Toni Braons
Ca Toni el Francés
Cal Bitxac

Cal Blaio
Cal Blanco el Rei
Cal Burot
Cal Burraco
Cal Cabrito
Cal Campaner
Cal Carrenyo
Cal Cerdo
Cal Curro
Cal Curro de Soler
Cal Figueru
Cal Gallo
Cal Gato
Cal Gorro
Cal Gros de Tallanassos
Cal Llargo
Cal Mariner
Cal Mascle
Cal Memiu
Cal Metge
Cal Monjo
Cal Paler
Cal Ratllat
Cal Salao
Cal Saro
Cal Surdo l'Estudiant
Cal Tiet
Cal Tio Sabelino
Cal Tramusser
Cal Xato
Cals Canyons
Cals Tanos
Cases de Goia
Cases de Xarpa
Cases dels Romero
Caseta d'Amado
Caseta d'Àngel
Caseta de Bueno
Caseta de Capa
Caseta de Favatonta
Caseta de Gadea

Caseta de Gaian
Caseta de Joan el Salao
Caseta de Juanjo
Caseta de la Burgala
Caseta de Llop
Caseta de Montes
Caseta de Mont-rós
Caseta de Morrets
Caseta de Panot
Caseta de Pastor
Caseta de Pep el Coixo
Caseta de Pep el d'Orba
Caseta de Pep el Gros
Caseta de Pepico el Bueno
Caseta de Peret
Caseta de Peris
Caseta de Polita
Caseta de Quicarro
Caseta de Sanç
Caseta de Tano
Caseta de Tatai
Caseta de Voro
Caseta del Blanco Carrenyo
Caseta del Burot
Caseta del Conde
Caseta del Curro
Caseta del Farfallós
Caseta del Morat
Caseta del Rullo
Caseta del Santero
Caseta del Tolo
Caseta del Torisà
Caseta del Xiringuito
Caseta dels Carbonells
Caseta dels Jeronis
Casetes del Rullet
Meliana
Menjador de Nolla
Palauet de Nolla
Roca

Elements físics, vies de comunicació i altres llocs d'interés

TERME DE VALÈNCIA

TERME D'ALMÀSSERA

TERME D'ALBORAIÀ

TERME DE FOIOS

MAR MEDITERRANI

Presència humana

